

Jakie działania w Gminnym Programie Rewitalizacji?

Załączniki do raportu z konsultacji społecznych

ZAŁĄCZNIK 1 – NOTATKA ZE SPOTKANIA OTWIERAJĄCEGO KONSULTACJE, 27.10.2021 R.

Spotkanie otwierające konsultacje społeczne dotyczące Gminnego Programu Rewitalizacji odbyło się 27 października 2021 r. (środa) w godzinach 17.30-19.30 w pracowni MiserArt przy ul. Cybulskiego 35. Spotkanie było tłumaczone na PJM. Przed spotkaniem obowiązywały zapisy z uwagi na obostrzenia wynikające z trwającej pandemii. Na spotkaniu obecni byli: Sebastian Wolszczak, Paulina Olejniczak-Brząkała i Leszek Heimann (WSS UM), Dawid Krysiński (UWr) oraz Tadeusz Mincer i Jan Chrzan z Fundacji na Rzecz Studiów Europejskich (moderacja spotkania). W spotkaniu wzięło udział **5** osób.

Spotkanie miało następujący przebieg: powitanie i wyjaśnienie, czym jest rewitalizacja, omówienie przebiegu spotkania i spraw organizacyjnych, prezentacja wyjaśniająca problematykę konsultacji (przedstawiona przez Sebastiana Wolszczaka i Paulinę Brząkałą). Na koniec uczestnicy i uczestniczki mogli zadawać pytania. Ich lista znajduje się poniżej.

Pytania zadane w czasie spotkania (uwagi, odpowiedzi na pytania były udzielane przez Sebastiana Wolszczaka):

1. Czy poza spotkaniami konsultacyjnymi będą też inne dla mieszkańców, szerzej rozpromowane? Wielu ludzi, którzy by z tego chcieli skorzystać (choćby zgłosić remont kamienicy), nie zdają sobie sprawy, że mają taką możliwość. Nie wiedzą często, że mają szansę wpisać do GPR remont podwórka czy budynku.

UWAGA: Należałoby bardziej wyjść do mieszkańców. Aktywne wyjście do mieszkańców, zarządców budynków, NGO-sów działających na terenie

rewitalizacji, może do kościołów. Miałoby to szerszy zakres i działania byłyby bardziej skuteczne.

2. Czy działania rewitalizacyjne muszą być finansowane przez Miasto?

PROŚBA od mieszkańców przekazana przez przedstawiciela RO:
ograniczenie wydatków innych niż na rewitalizację, aby większe środki można było przekazać na ten cel.

3. Na Psim Polu, przez brak MPZP, obserwujemy negatywne zjawiska, m.in. grodzenie się osiedli, zaburzanie ładu przestrzennego. Z tego też powodu rodzi się pytanie, w którym momencie MPZP może się pojawić, czy planujecie jakąś jego "protezę", aby zablokować negatywne procesy? Czy powinniśmy się wstrzymać z wnioskami o przystąpienie do sporządzania MPZP?

UWAGA: Zintensyfikowane działania Gminy wpływają na atrakcyjność terenów pod względem inwestycyjnym, dlatego też tak ważna jest kwestia sporządzania MPZP dla takich obszarów.

4. Miejscowy Plan Rewitalizacji – możemy go "przeskoczyć", mamy wspańiałą nieruchomość na Nadodrze – Dworzec Nadodrze, który obecnie jest w rękach prywatnych; wolałabym nie czekać kilku lat, aby miasto mogło przystąpić do procesu zakupu, czy można ten proces przyspieszyć, obejść i przejąć nieruchomość?
5. Na Kleczkowie pojawiła się piękna nieruchomość, która byłaby idealna pod aktywność społeczną/ lokalną, fajnie by było, gdyby miasto zarezerwowało to miejsce na ten cel. Czy jest taka możliwość?
6. Odnośnie formularza: czy inwestycje typu remont elewacji musi być poparta uchwałą wspólnoty mieszkaniowej?
7. Wielokrotnie pojawiła się kwestia pustych lokali użytkowych, czy jest możliwość wprowadzenia korzystniejszej polityki czynszowej, bardziej preferencyjnych warunków dla inicjatyw lokalnych, która mogłaby przeciwdziałać niedostatkowi kapitału społecznego?

UWAGI: Prawo pierwokupu, należy dążyć do tego, aby to prawo istniało w specjalnych strefach rewitalizacji.

Pieniądzy nie należy spodziewać się dużo, jednakże Miasto powinno jak najbardziej się zaangażować, aby ta rewitalizacja miała sens i przyniosła efekty. Należy lobbować, aby miasto zaangażowało się w ten proces, w jak największej skali, trzeba uświadomić “ważnym” osobom w mieście, że jest to istotna kwestia i należy się w nią włączyć i przekazać na ten cel jak największe środki.

Na czym powinno się skupić? Należy skupić się procesach negatywnych, m.in. gentryfikacji, gdyż one postępują. Rewitalizacja powinna uwzględniać, jak się wpasować, jak przeciwdziałać negatywnym procesom, co możemy zrobić?

Powołana w UM komórka ds. rewitalizacji, która będzie zajmować się tylko i wyłącznie tą kwestią, powinna mieć wpływ na politykę czynszową, politykę mieszkaniową (odnośnie gentryfikacji) i regulowanie sytuacji na rynku nieruchomości w obszarze objętym rewitalizacją.

Przeciwdziałanie zjawiskom negatywnym – śmieci, samochody, ale nie poprzez budowanie parkingów, a zastanowienie się jak polepszyć sytuację, mechanizmy przeciwdziałania, modelowe, realne, które odpowiedzą na potrzeby, rozwiążą je.

Na obszarze rewitalizacji powinien być realny wpływ na planowanie przestrzenne.

Kapitał społeczny, wypracowanie modelu przy udziale Miasta, gdzie mieszkańcy z obszarów rewitalizacji będą mogli zakładać spółdzielnie socjalne i sklepy przy pomocy NGO czy komórek w UM odpowiedzialnych za tego typu inicjatywy. NGO, które faktycznie ten proces będą mogły przeprowadzić i wspomagać mieszkańców.

Jakaś komórka w Urzędzie, która działa sprawnie, szybko i jest sfokusowana na procesie rewitalizacji.

Aplikacja, platforma cyfrowa, która pozwoli uczestnikom rewitalizacji na dialog z Miastem, która pozwoli za sprawne przeprowadzenie procesu rewitalizacji i na bieżąco będzie można śledzić, co aktualnie się dzieje.

Wynajmowanie lokali na przedsięwzięcia socjalne, będzie lepiej działać, jeśli będzie to za zasadzie zadania powierzonego.

Może powinno powołać się wiceprezydenta ds. rewitalizacji?

8. Rada Osiedla, jaką będzie miała rolę w całym procesie? Czy będzie miała realny wpływ na proces rewitalizacji?

Jeśli Miasto chce skorzystać z kanałów social mediów Rady Osiedla, to powinno przygotować i wysłać spójną informację, ikonografiki itd., które Radni mogliby umieszczać na swoich platformach, powinni dostać spójną informację.

Trzeba jasno zaznaczyć, że, jeśli mieszkasz w kamienicy innej, niż należącej do gminy, również możesz skorzystać z programu i zgłosić np. kamienicę do remontu elewacji.

Wspólnoty powinny gromadzić fundusz remontowy razem, dzięki czemu miałyby większe środki, mogłyby razem planować i bez kredytów remontować itd. Instytucja zarządzająca środkami powinna być wspierana przez miasto, aby zwiększyć zaufanie mieszkańców.

9. Kleczków, wewnątrz podwórkowe, remont nie może się odbyć od wielu lat, gdyż jest problem z przejazdem. Czy Gminny Program Rewitalizacji byłby odpowiedzią na ten problem?
10. Patrząc na timing, jeśli do 21 listopada coś nie zostanie zgłoszone, to będzie już za późno? Czy to jest ostateczny deadline?
11. Rady Osiedla będą funkcjonować pod koniec listopada, więc może rzeczywiście należałoby wydłużyć termin składania wniosków? Może koniec stycznia?
12. Ulice: Dubois, Śrutowa. Podwórko należałoby wyremontować, ZZM nie ma planów, chcieliśmy się zrzucić, ale Miasto niestety nie poparło pomysłu, co możemy zrobić?

ZAŁĄCZNIK 2 – NOTATKA Z NARADY KONSULTACYJNEJ DOTYCZĄCEJ ZIELENI I ŚRODOWISKA, 3.11.2021 R.

Narada konsultacyjna dot. zieleni i środowiska odbyła się 3.11.2021 r. (środa.) w godzinach 17.30-19.30 w Brochowskim Centrum Aktywności Lokalnej przy ul. Koreańskiej 1a. Przed spotkaniem obowiązywały zapisy z uwagi na obostrzenia wynikające z trwającej pandemii. Na spotkaniu obecni byli: Sebastian Wolszczak, Paulina Olejniczak-Brząkała, Ewa Wojtysiak (WSS UM), Dawid Krysiński (UWr) oraz Jan Chrzan (FEPS). Spotkanie rozpoczęło od informacji, że w wyniku rozmów przeprowadzonych podczas pierwszego spotkania – spotkania otwierającego – wydłużono termin zgłaszania opinii do końca roku kalendarzowego (31.12.2021 r.). Poza tym miała następujący przebieg: powitanie i wyjaśnienie, czym jest rewitalizacja, omówienie przebiegu spotkania i spraw organizacyjnych, prezentacja wyjaśniająca problematykę zieleni w mieście (przedstawiona przez Magdalenę Berezowska-Niedźwiedz z Fundacji Ekorozwoju, która także moderowała spotkanie) . Na koniec uczestnicy i uczestniczki mogli wziąć udział w dyskusji. W naradzie wzięło udział **19** osób.

W wyniku rozmowy ustalono, jakie tereny są atrakcyjne pod względem zieleni, potencjału zielonego według mieszkańców:

- Teren przed Biedronką – do rewitalizacji (powinien zostać uporządkowany, jednakże MPZP na to nie pozwala – jest to teren wspólnoty mieszkaniowej, powstanie prawdopodobnie nowa zabudowa mieszkaniowa);
- Wzdłuż ul. Leonarda Da Vinci;
- Od ul. Mościckiego od 20–30 (kieszonkowy park itp.) od strony podwórka;
- Każda wspólnota musi złożyć formularz osobno? Na Przedmieściu Oławskim są ich dziesiątki. Czy wspólnoty muszą się osobiście zgłosić? Czy może to zrobić każdy, nawet mieszkaniec?
- UWAGI: Obserwuję ludzi, którzy kupują działki i budują domy, jednak nie dbają o zielen. Jedynie trawa i nic więcej. Dziwią się, jeśli ktoś ma mnóstwo,

różnorodnych roślin w ogrodzie. Liście traktują jak śmieci, których należy się jak najszybciej pozbyć.

- Jest możliwość, aby jednym z elementów rewitalizacji była edukacja, jakiegoś rodzaju akcje informacyjne, edukujące, może stanowić element w Gminnym Programie Rewitalizacji? Edukacja, działania miękkie powinny być filarem rewitalizacji, gdyż należy zmienić podejście ludzi do zieleni, nauczyć jaką stanowi wartość i jak należy o nią dbać – szczególnie w kontekście drzew, które są najcenniejsze.
- Są przepisy, które chronią drzewa i jak to się ma do wycinania drzew?
- Ja będąc w RO, chyba nie powinien sprzeciwiać się decyzjom np. ZZM. Chciałbym mieć zaufanie do organów i nie musieć się zastanawiać czy aby na pewno ich działania są właściwie. Czy mogę zapytać na jakiej podstawie prowadzone są wycinki drzew?
- Czy jest taka polityka, która wymusza na osobach, które wycinają drzewo posadzenie nowego? Jak to ma się do starych drzew, które były niezwykle cenne?
- Czy jest jakiś organ, który monitoruje stan drzew?
- POMYSŁY/POSTULATY
  1. Zwiększenie liczby nasadzeń, tak aby zieleń stanowiła priorytet. Nie tylko drzew, ale również krzewów, bluszczu itd.
  2. Edukacja skierowana również do osób prywatnych, właścicieli chociażby domków jednorodzinnych, aby dowiedzieli się, jakie są korzyści z tworzenia ogrodu z różnorodnych gatunków roślin. Edukować powinny NGO, które mają w tym doświadczenie i wiedzę w zakresie zieleni.
  3. Program dla przyszłych lub obecnych liderów, edukacja w kierunku dbania o zieleń, zwiększania jej ilości, przeciwko działaniom szkodzącym przyrodzie (roślinom, zwierzętom itd.) (PODOBNO W TOKU).
  4. Wrocławska Przyroda – dla liderów, prowadzą też zimową szkołę liderów: moduł zielony – zwiększanie jego istotności, jednakże nie możemy zabronić pewnych działań, pomysłów, bo są zgodne z prawem, możemy jedynie edukować i sugerować pewne rozwiązania.

5. Powinna powstać inicjatywa, która by zachęciła społeczności, zidentyfikować zieleń, która już jest na podwórkach, zinwentaryzować nawet amatorsko, ale jednak. Dokumentacja fotograficzna opis, aby móc monitorować zmiany na podwórkach – czasami pewnych działań nawet nie zauważamy, a zieleni ubywa. Inicjatywa, która pozwoliłaby dostrzec drzewa (szczególnie te sędziwe), zieleń i je docenić, zinwentaryzować (może szkoły powinny wywierać presję – edukować, może dzieci w ramach lekcji powinny się włączyć w taką akcję).
  6. Trzeba planować, gdzie powinny parkować samochody, wyrzucić je z podwórka i zaproponować inne miejsca. Tak, aby powoli usuwać samochody z najbliższego otoczenia i oddać je zieleni, mieszkańcom, dzieciom. Należy policzyć zapotrzebowanie na miejsca parkingowe i dostarczyć tyle miejsc, ile trzeba.
  7. Zazielenianie ulic, mam nadzieję, że w czasie konsultacji uda się wybrać ulice, które można by było wyłączyć z ruchu i je zazielenić, oddać ludziom, a nie samochodom. Zaprojektowane w stylu rynkowym. Jest wiele takich przykładów w innych krajach.
- FUNDAMENTALNA ZMIANA – Gminny Program Rewitalizacji.
  - Jeśli ktoś, chce pod swoim oknem wykopać kawałek chodnika i posadzić rośliny, winorośl, to powinien to móc zrobić w łatwy sposób, bez większego problemu, aby takie akcje były codziennością, a nie pojedynczymi przykładami dobrej praktyki.
  - Zliczanie zapotrzebowania dla miejsc parkingowych, budowanie ich i wprowadzanie aut z podwórka, ulic itd.
  - Gminny Program Rewitalizacji jest świetnym momentem, aby wyznaczyć strefy wolne od samochodów spalinowych w ramach ustawy o elektromobilności.
  - Na ile lat jest Gminny Program Rewitalizacji? 5, 10, 30 lat?
  - Przyjechałam z daleka, aż z Nadodrza, aby zgłosić problem, z jakim się zmierzyłam. Kilka lat temu bardzo dotkliwie przycięto stare, okazałe drzewo, ponieważ sąsiad zgłosił, że gałązki ocierają się o jego balkon. Próbowałam wtedy zrobić, co w mojej mocy, aby zatrzymać to działanie, jednakże byłam bezsilna, nawet Zarząd Zieleni Miejskiej mi nie pomógł, twierdząc, że to nie

moja sprawa i nie powinnam się tym zajmować. Więc co z zielenią, która już istnieje? Stanowi wartość, jednakże nie jest w żaden sposób chroniona? Przycina się wartościowe drzewa, gdyż komuś przeszkadzają, nie biorąc pod uwagę ich wartości. Co zrobić, aby pomniki przyrody, które jeszcze nie mają takiego statusu, a są bardzo wartościowe, były chronione?

ZAŁĄCZNIK NR 3 – NOTATKA Z NARADY DOTYCZĄCEJ INFRASTRUKTURY, 9.11.2021 R.

Narada dotycząca infrastruktury odbyła się 9 listopada 2021 r. (wtorek) w godz. 17.30-19.30 w Centrum na Przedmieściu przy ul. Prądyńskiego 39 a. Przed spotkaniem obowiązywały zapisy z uwagi na obostrzenia wynikające z trwającej pandemii. Obecnych było 20 osób (w tym 13 mieszkańców), w tym przedstawiciele UM: Sebastian Wolszczak, dyrektor Wydziału Spraw Społecznych, Paulina Olejniczak-Brząkała (WSS), Dawid Krysiński (UWr), Tadeusz Mincer (FEPS), Marta Gawryluk z Fundacji Eudajmonia (moderacja). Obecnych było **13** mieszkańców i mieszkanek. Spotkanie miało następujący przebieg:

1. Wprowadzenie: etap konsultacji, czym jest rewitalizacja? – Sebastian Wolszczak
2. Co to jest uniwersalne projektowanie? (1 z 3 zasad zapisanych w Ustawie o rewitalizacji) – Marta Gawryluk
3. Grupy robocze – rozmowy nad sprawami nadesłanymi przez formularz zgłoszeniowy za pomocą kart rozmów
4. Zgłaszanie brakujących kwestii poprzez formularze zgłoszeniowe
5. Podsumowanie

Spotkanie moderowała Agata Bulicz (Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych, Centrum na Przedmieściu).

W grupach roboczych prowadzone były rozmowy nad sprawami nadesłanymi przez formularz zgłoszeniowy. W grupach wybrano 12 najważniejszych zadań.

Grupa I: Przedmieście Świdnickie i Przedmieście Oławskie

- Remonty i zazielenianie podwórek, tworzenie rozwiązań społecznościowych, np. ogrodów społecznych – rewitalizacja ma szansę być najbardziej widoczna na podwórkach; problem z własnością, odbiorem odpadów.
- Remonty budynków mieszkalnych z dbałością o środowisko i z zachowaniem zasad uniwersalnego projektowania.

- Oświetlanie przestrzeni wspólnych zgodnie z zasadami ochrony środowiska i zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa dla użytkowników tych przestrzeni.
- Budowa parkingów wielopoziomowych, zwiększanie efektywnych powierzchni parkingowych na obszarze rewitalizowanym, wieloaspektowe uporządkowanie: nie tylko strefa płatnego parkowania, ponieważ wtedy auta przenoszą się na podwórka, ale też np. zrobienie z nich stref mieszkalnych (wtedy można działać) – bo na razie to tylko klepisko między budynkami.

Grupa II

- Remonty i zazielenianie podwórek, tworzenie rozwiązań społecznościowych, np. ogrodów społecznych.
- Remonty budynków mieszkalnych z dbałością o środowisko i z zachowaniem zasad uniwersalnego projektowania.
- Wprowadzenie rozwiązań zachęcających do korzystania z transportu zbiorowego, rowerowego lub pieszego z zaznaczeniem, że to początek, dopiero pewnie za kilka pokoleń zaczniemy korzystać z komunikacji zbiorowej.
- Dobrze oznaczone i bezpieczne ciągi ścieżek pieszych ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznych przejść dla pieszych.

Grupa III: Radni osiedli Przedmieście Oławskie i Przedmieście Świdnickie

- Rewitalizacja terenów pokolejowych – utworzenie parku Oławskiego.
- Remonty i zazielenianie podwórek, tworzenie rozwiązań społecznościowych, np. ogrodów społecznych.
- Budowa parkingów wielopoziomowych, zwiększanie efektywnych powierzchni parkingowych na obszarze rewitalizowanym.
- Planowanie ogólnodostępnych stref odpoczynku dla mieszkańców na świeżym powietrzu zwrócenie ku rzece, ze szczególnym uwzględnieniem terenów przywodnych (np. Kąpielisko Oławska).

Pytania i odpowiedzi, które padły w czasie spotkania

Radna RO Przedmieście Świdnickie: Czy ulica Tęczowa wchodzi w obszar rewitalizowany?

- Każdy obszar, będący częścią osiedli (w rozumieniu jednostki pomocniczej gminy), jest objęty rewitalizacją.

Kto dostaje pieniądze na realizację projektu? Gmina?

- Pieniądze dostaje ten, kto złożył projekt, nie Gmina.

Chciałbym zrobić remont chodnika.

- Zakładaliśmy, że wnioski wpłyną przed spotkaniem konsultacyjnym. Nie ma gwarancji, że złożone wnioski zostaną wpisane do GPR-u. Wszystko, co zostanie do niego wpisane, musi znaleźć odzwierciedlenie w długoterminowym planie finansowym Wrocławia. Do GPR-u musi zostać wpisana część konkretnych projektów, ale nie mogą być to wszystkie przysłowiowe zniszczone chodniki na terenie tych 8 osiedli.

Na co trzeba zwrócić uwagę, żeby formularz został zaakceptowany i wpisany?

- W formularzu są 2 najważniejsze elementy, w które warto wpisać jak najwięcej informacji, bo nie wiadomo, na co za kilka lat będzie można uzyskać pieniądze (lepiej wpisać więcej, niż mniej – myślimy o elewacji, ale wpisujemy całą kamienicę – bo potem nie będzie można tego zrobić).
- Nie konkretny kosztorys, ale jego szacunek, więc najbardziej pesymistyczną finansowo wersję proszę zwiększyć o jeszcze 50% albo nawet 100% (inflacja).
- Produkty i rezultaty – bardzo trudne:
  - o Produkt: to co powstaje, np. wymienione okna – 23 szt., dach – 1 szt.
  - o Rezultat: np. dostosowanie budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Jeśli Rada Osiedla chce złożyć formularz, to co robić? Namawiać wspólnoty na składania wniosku?

- Jeśli wspólnota nie złoży formularza, to szansa na zewnętrzne finansowanie nie będzie.
Rada Osiedla nie może brać udziału w GPR-ze jako składający wniosek, ale może pomóc poprzez przesyłanie wszelkich sugestii na adres

rewitalizacja_wss@um.wroc.pl oraz poprzez zachęcanie lokalnych organizacji do składania wniosków (szukanie interesariuszy, którzy mają zdolność finansowania, np. zarządców, właścicieli).

Co powinnam zrobić, jakbym chciała zbudować parking na terenie PKP? Jak to rozwiązać, jeśli nie jestem właścicielem, ani nie mam od niego zgody?

Podsumowanie dyskusji

- Podwórka, zazielenianie, zwiększanie miejsc dla samochodów
- Większy nacisk na podwórka – policzono, że podwórka zajmują 1/3 powierzchni miasta; we Wrocławiu mamy ich 940 podwórek – realne oddanie mieszkańcom podwórek, wtedy byłaby chęć do działania na nich. Podwórka to miejsca, gdzie rewitalizacja ma realną szansę być zauważalna; z podwórek we Wrocławiu niestety się nie korzysta, są wyłączone z życia sąsiedzkiego. Trzeba np. “wyjąć” stamtąd auta.
  - Problemem jest nieuregulowana własność prawna – np. podwórka, gdzie zarządca nie ma umowy – to komu można coś zgłosić dot. tego podwórka?
- Uniwersalne projektowanie – patrzeć na drobne rzeczy, żeby nawet kosze na śmieci miały kontrast w stosunku do podłoża, mała architektura, rekreacja. Nie projektować specjalnie dla określonej zbiorowości, a od początku, żeby miejsce było dla wszystkich, żeby na starcie (szczególnie w rewitalizowanych podwórkach) nikogo nie wykluczać
- Oprócz prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, trwają także prace nad Studium Uwarunkowań Wrocławia i Strategią Rozwoju Wrocławia – są to 3 dokumenty, które warto śledzić i nad którymi warto czuwać, brać udział w ich konsultowaniu, współuczestniczyć w ich tworzeniu.
- Warto wykorzystywać Centra Aktywności Lokalnej – można się w nich naradzać, spotykać się w nich, korzystać z zasobów.
- Dr Dawid Krysiński, współautor raportu: Uwagi zgłoszone na spotkaniu w dużej mierze wpisują się w nowy, powstający raport analizy potencjału obszaru rewitalizowanego. Informacje te zostały uzyskane już z innych źródeł, w tym m.in. od organizacji, więc cieszy spójność. Propozycje, które padły na spotkaniu w żaden sposób nie wykluczają również działań, które dzieją się/będą się działy równolegle.

Sugestie

- Musi powstać dodatkowa jednostka w mieście, która będzie zawiadywała procesem rewitalizacji, bo jak one będą się przenikały, to wszystko się spowolni i nic się nie uda.

Działania zgłoszone do przedstawienia na Naradzie Konsultacyjnej w dniu 9 listopada:

1. **PARK OŁAWSKI** (A. Kowerczyk): teren zielony, rekreacyjno-sportowy, ścieżka rowerowa, idealny teren na wielopoziomowy parking. Organizacja wspólnych spotkań mieszkańców, wydarzenia o charakterze kulturowym, dostępność infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, niedobór terenów publicznych, przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, ochrona środowiska, utworzenie korytarza powietrznego, dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, ścieżka rowerowa, degradacja stanu technicznego obiektów, złożone wnioski do mpzp i studium z podpisami mieszkańców, komunalizacja terenu PKP.
2. **ZIELONA ULICA/ KOŚCIUSZKI** (G. Ludwig) – nasadzenia, jednojezdniowa droga, po obu stronach ścieżki rowerowe, na północnej stronie nasadzenia wysokie (Parzyste numery) ew. linia tramwajowa, odbudowanie.
3. Agora na **placu trójkątnym** (J. Szumiela) i w kierunku na Żabią Ścieżkę, stworzyć miejsce spotkań, zielony trakt, otwarty przez szpital.
4. **KARTA ZIELENI DLA PRZEDMIEŚCIA OŁAWSKIEGO** –(Akademia Liderów) Plan zazielenienia osiedla – ochrona drzew i rozwój terenów zielonych, konkretne wytyczne, jak kształtować zieleń w poszczególnych miejscach osiedla. Dokument zostanie wydany w postaci broszury, jako wytyczne do stosowania dla przyszłych inwestorów.
5. **PARKI KIESZONKOWE**
6. **PODWÓRKA** (S. Chwałek) – wybrać najważniejsze, największe, kluczowe do remontu, wyrzucić samochody z podwórek na parkingi wielopoziomowe
7. **REWITALIZACJA DWOCH ALEJEK PARKOWYCH ŁĄCZĄCYCH ŻABIĄ ŚCIEŻKĘ PRZEZ NISKIE ŁĄKI Z ALEJĄ NA GROBLI** (A. Dubaniowska)
8. **REWITALIZACJA BRZEGÓW OŁAWY** (A. Dubaniowska) – odmulenie, oczyszczenie, odtworzenie linii brzegowej, ławki, szalety miejskie

9. **PRZYWRÓCENIE KĄPIELISKA OŁAWA** (A. Dubaniowska) – odtworzenie istniejącego do lat 80. Rzeka i sąsiedztwo ulega w tym miejscu degradacji (zakole rzeki Oławy)
10. **KŁADKA NAD TOROWISKIEM – ŁĄCZNIK OSIEDLOWY** (M. Głowacki) – kładka łącząca Park Henrykowski z Parkiem Oławskim
11. **CIĄG PIESZY** (M. Głowacki) ŻABIA ŚCIEŻKA, TYŁ KRAKOWSKIEJ, LAS RAKOWIECKI, DO PARKU WSCHODNIEGO – połączenie terenów zielonych PO i Księża
12. **REWITALIZACJA PODWÓREK:** (J. Zieliński) WIĘCKOWSKIEGO - Kościuszki-Chudoby -Brzeska (Weronika Zielińska robi projekt)
13. **REWITALIZACJA PODWÓRKA** (M. Konieczny): KOŚCIUSZKI, TRAUGUTTA, WIĘCKOWSKIEGO i remont oficyn
14. **REWITALIZACJA PODWÓRKA** (G. Gayer): Prądyńskiego 34 likwidacja komórek, brak przejazdu dla karetek aktualnie
15. **REWITALIZACJA PODWÓRKA TRAUGUTTA 94 – 96,** (D. Drozdzyńska) REWITALIZACJA PODWÓRKA ROZLEWNI WÓDEK (BYŁY ZROBIONE PROJEKTY)
16. **REWITALIZACJA PODWÓRKA :** (A. Kowerczyk) KOŚCIUSZKI 152-160 - PRĄDZYŃSKIEGO w 2016 projekt Świetlik, brak c.d, niewykorzystany potencjał
17. **TERMOMODERNIZACJA KAMIENIC oraz** (B. Mitev) PRZYŁĄCZENIE DO sieci ciepłowniczej FORTUM, JEŚLI MOŻLIWE/ ŚWIATŁOWÓD na całym PO
18. **ZAGOSPODAROWANIE PUSTOSTANÓW** (G. Kozan) / lokale gminne/KAMIENICACH/ kształtowanie POLITYKA MIESZKANIOWA tym zakresie / czynsz
19. **ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA/ ZANIECZYSZCZENIE WODY** (PERSAN MUSI ODEJŚĆ Z KRAKOWSKIEJ) – degradacja rzeki Oławy
20. **ZŁY STAN CHODNIKÓW** – remonty ciągów pieszych i komunikacyjnych
21. **SYGNALIZACJA NA NIEBEZPIECZNYCH PRZEJŚCIACH** NP. ŚWISTACKIEGO Z KOŚCIUSZKI
22. **POLITYKA CZYNSZOWA W STREFIE REIWITALIZACJI DLA LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORCÓW**
23. **KOMUNIKACJA** – oznakowanie poziome / czerwone pasy przy wszystkich szkołach na osiedlu

24. **PARKOWANIE** – uporządkowanie, oznaczenie poziome miejsc do parkowania , walka z nieprawidłowościami, samochody nieprawidłowo zaparkowane i tarasujące chodniki.
25. **POLITYKA W ZAKRESIE NOWYCH INWESTYCJI** – obowiązek budowy ciągów komunikacyjnych; zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych i miejsc parkingowych.
26. **MONITORING MIEJSKI** w miejscach rekreacji – parki, place, boiska oraz oznaczonych wg policji jako niebezpieczne, wraz z doświetleniem.
27. **BUDOWA PARKINGU NADZIEMNEGO** – jako rozszerzenie SPP, preferencyjne stawki dla przedsiębiorców i najemców z osiedla
28. **PARK NAD OŁAWĄ** – wybudowanie szaletów miejskich

Stworzono również listę zagadnień do omówienia z Wydziałem Partycypacji Społecznej w późniejszym terminie:

1. Czy będzie odrębny budżet dotyczący tylko rewitalizacji i czy zostanie stworzona odrębna sekcja/departament rewitalizacji w UM?
2. Czy planowane jest wpisanie do programu rewitalizacji polityki czynszowej dla lokalnych przedsiębiorców i rzemieślników?
3. Formularze sierpniowe – kiedy poznamy raport?
4. Wniosek dotyczy tylko podmiotów spoza Gminy – a spółki gminne? Formularz dotyczy tylko przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizatorem będą podmioty INNE niż Gmina Wrocław
5. Finansowanie projektu – fundusze unijne, gminne, PPP, ...
6. Czy jest planowana Specjalna Strefa Rewitalizacji?
7. Jak Gmina przewiduje zastosować mechanizmy
  - Zakaz WZ
  - Prawo pierwokupu
  - Dotacje na roboty budowlane i konserwatorskie
  - Ułatwienia w zamówieniach publicznych
  - Zobowiązanie inwestora do budowy na swój koszt i nieodpłatnego przekazania gminie infrastruktury technicznej, społecznej, lokali mieszkalnych

Załącznik 4 – NOTATKA Z NARADY KONSULTACYJNEJ DOTYCZĄCEJ DZIAŁAŃ SPOŁECZNYCH

Spotkanie dotyczące działań społecznych odbyło się w CAL Plac Grunwaldzki OdNowa w czwartek, 18.11.2021 r., w godzinach 17.30-19.30. Przed spotkaniem obowiązywały zapisy z uwagi na obostrzenia wynikające z trwającej pandemii. Udział w nim wzięło 25 osób. Obecni byli: Sebastian Wolszczak, Paulina Olejniczak-Brząkała (WSS), Dawid Krysiński (UWr). Spotkanie moderowały: Anna Jurkowska (Stowarzyszenie Żółty Parasol) i Maria Zięba (Fundacja Ładne Historie) Na początku spotkania miała miejsce prezentacja Dyrektora Sebastiana Wolszczaka na temat Gminnego Programu Rewitalizacji oraz dalszych kroków w procesie rewitalizacji. Następnie uczestnicy spotkania pracowali indywidualnie i w 3 grupach kilkuosobowych, mając do dyspozycji przygotowaną na podstawie zgłoszonych w trakcie zapisów na spotkanie propozycji działań matrycę. Ze zgłoszonych zagadnień wybierali indywidualnie 5 najważniejszych działań, a następnie wspólnie w grupie wskazywali 5 takich, które przedstawiali do dyskusji na forum spotkania.

Mieszkańcy wskazali następująco priorytetowe działania:

W grupie I :

1. Działania angażujące dzieci i młodzież, zagrożone wykluczeniem społecznym, na przykład centra aktywizacji i doskonalenia zawodowego, dla osób młodych, w tym młodych rodziców. Działania, które mają wzmacniać kapitał społeczny i niwelować niski poziom edukacji oraz osłabiać skutki takich negatywnych zjawisk społecznych jak ubóstwo i przestępczość.
2. Wypracowanie nowego modelu współpracy rodziców, szkół, świetlic środowiskowych MOPS, policji, kuratorów, instytucji społeczno-kulturalnych.

Tworzenie i promowanie partnerstw lokalnych, promocja dobrych praktyk współpracy lokalnej, współpraca oparta na relacjach (np. model CAL).

3. Tworzenie spółdzielni socjalnych, stowarzyszeń, które zapewnią grupom zagrożonym wykluczeniem realizację społeczną, pomoc w tworzeniu firm - sprzątających, zarządzających nieruchomościami, remontowych,, zapewnienie przez urząd możliwości zlecenia zadań stronie społecznej.
4. Działania z obszaru rewitalizacji społecznej, animacji kultury i streetworkingu realizowane w podwórkach i w innych przestrzeniach wspólnych, w tym przestrzeniach zdegradowanych.
5. Wsparcie kompetencyjne liderek i liderów grup nieformalnych, komitetów społecznych, młodzieżowych itd.

W grupie II:

1. Organizacja i promocja mini wydarzeń osiedlowych w tym "miękkich" działań kulturalno - społecznych, o charakterze sąsiedzkim.
2. Działania angażujące dzieci i młodzież, zagrożone wykluczeniem społecznym, na przykład centra aktywizacji i doskonalenia zawodowego, dla osób młodych, w tym młodych rodziców. Regularne cykle warsztatów dla dzieci i młodzieży, pomoc psychologiczna i inne. Szczególnie cenne działania w dziedzinie sportu, które mogą zapobiegać przestępczości wśród młodocianych. Ważne - możliwość otwartego udostępniania obiektów sportowych na obszarze rewitalizowanym.
3. Organizacja działań proekologicznych - wspólnych nasadzeń, akcji sprzątania i innych działań zachęcających do troski o najbliższe otoczenie.
4. Wypracowanie nowego modelu współpracy rodziców, szkół, świetlic środowiskowych MOPS, policji, kuratorów, instytucji społeczno-kulturalnych.
5. Wsparcie kompetencyjne liderek i liderów grup nieformalnych, komitetów społecznych, młodzieżowych itd.

W grupie III:

1. Działania z obszaru rewitalizacji społecznej, animacji kultury i streetworkingu realizowane w podwórkach i w innych przestrzeniach wspólnych, w tym przestrzeniach zdegradowanych. Bardzo ważne żeby wyjść po dzieci i młodzież na podwórka, ponieważ same nie przyjdą.

2. Działania integrujące “starych” i “nowych” mieszkańców danej dzielnicy, osiedla czy kwartału.
3. Włączenie osób o doświadczeniu migracyjnym oraz osób z innych grup etnicznych czasowo lub na stałe przebywających we Wrocławiu do społeczności sąsiedzkich na osiedlach, poprzez zapewnienie odpowiedniego wsparcia socjalnego, a także poprzez działania integracyjne i edukacyjne.
4. Wsparcie kompetencyjne liderów i liderów grup nieformalnych, komitetów społecznych, młodzieżowych itd.
5. Organizacja i promocja mini wydarzeń osiedlowych, o charakterze sąsiedzkim oraz działań proekologicznych - wspólnych nasadzeń, akcji sprzątania i innych działań zachęcających do troski o najbliższe otoczenie. Organizowanie akcji i kampanii promujących zrównoważony rozwój.

W toku dyskusji po prezentacji wszystkich grup wybrzmiały także dodatkowe rekomendacje:

1. Zadbanie o zapewnienie dostępności działań dla osób ze szczególnymi potrzebami,
2. Prowadzenie konsultacji z mieszkańcami na etapie realizacji projektów infrastrukturalnych,
3. Wychodzenie do dzieci i młodzieży na podwórka i ulice z działaniami streetworkingowymi,
4. Wsparcie liderów zarówno grup nieformalnych jak i wśród organizacji pozarządowych, tym samym liderzy będą wspierać proces rewitalizacji,
5. Konieczność wzmacniania organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji - wzmocnienie zasobów, zlecenie zadań.
6. Konieczność wsparcia kompetencyjnego osób pracujących z dziećmi i młodzieżą.
7. Konieczność inwestycji w kapitał społeczny.
8. Prowadzenie stałego, nieprzerwanego dialogu z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, podnoszenie aktywności obywatelskiej mieszkańców.

Działania zgłoszone podczas zapisów:

TREŚĆ
----

większa dostępność informacyjna i dotarcie z ogłoszeniami/wiadomościami do osób, których dotyczą zagadnienia spotkań konsultacyjnych
oświetlenie przestrzeni publicznych, jak i podwórek i przejść przy budynkach, większa reaktywność straży miejskiej i policji
Legalne miejsce do graffiti, promocja sprzątania po sobie ale również w trakcie spaceru, promocja sprzątania po psie, wspólne nasadzenia, wspólne malowanie muralu, promocja wspólnego dbania o własne otoczenie, promocja mini wydarzeń osiedlowych.
Ważne są działania skierowane do młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym (czy to spowodowaną sytuacją rodzinną, materialną czy np. młodocianą przestępczością). Wspólnym mianownikiem jest tu zazwyczaj brak perspektyw na przyszłość, co wiąże się także z brakiem jakiegokolwiek zawodu oraz z modelem wielopokoleniowego bezrobocia w rodzinie. Tym samym należałoby na terenach z nagromadzeniem takich zjawisk, np. na Przedmieściu Oławskim, stworzyć centra aktywizacji i doskonalenia zawodowego dla osób młodych, w tym młodych rodziców, a także uruchamiać regularnie cykle warsztatów dla dzieci / młodzieży prezentujące różne profesje lub/i przyuczające do nich. Oczywiście w proces powinny być zaangażowane miejscowe oddziały MOPS oraz placówki oświatowe, kuratorzy itd. skierowujące po części takie osoby obligatoryjnie. Jednocześnie pomoc psychologiczna i praca w grupie (właśnie wspólne warsztaty!) przekazujące wzorce i etos pracy, wskazujące, iż stabilna i dobra przyszłość jest w zasięgu ręki, wystarczy chcieć.
Kleczków: bardzo wyraźny podział na "stary" i "nowy" Kleczków; nieufność po obu stronach
rewitalizacja wnętrza kwartału przy ul. Gwarnej z uwzględnieniem upamiętnienia byłego cmentarza żydowskiego oraz funkcjami dedykowanymi lokalnej społeczności
Ważne są działania skierowane do młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym (czy to spowodowaną sytuacją rodzinną, materialną czy np. młodocianą przestępczością). Wspólnym mianownikiem jest tu zazwyczaj brak perspektyw na przyszłość, co wiąże się także z brakiem jakiegokolwiek zawodu oraz z modelem wielopokoleniowego bezrobocia w rodzinie. Należałoby na terenach z nagromadzeniem takich zjawisk, np. na Przedmieściu Oławskim, stworzyć centra aktywizacji i doskonalenia zawodowego dla osób młodych, w tym młodych rodziców, a także uruchamiać regularnie cykle warsztatów dla dzieci / młodzieży prezentujące różne profesje lub/i przyuczające do nich. W proces powinny być zaangażowane miejscowe oddziały MOPS oraz placówki oświatowe, kuratorzy, Centra Aktywności Lokalnej itd.
Wsparcie dla spółdzielni socjalnych i skierowanie ich działań na rozwiązania lokalnych potrzeb infrastrukturalnych i innych
Integracja społeczna poprzez wspólne działania rewitalizacyjne, np: wspólne nasadzenia/dosadzenia, wspólne tworzenie i odnawianie przestrzeni wspólnych

(wspólne sprzątanie, kreacja murali, opracowywania kształtu i obrazu przestrzeni wspólnych. Kiedy zachęcimy mieszkańców do partycypowania w naprawianiu przestrzeni, mieszkańcy będą się czuli współodpowiedzialni za nią (zmniejszy się dewastacja i zaśmiecanie - doskonałym przykładem jest podwórko przy Roosevelta).

Inkluzywna polityka wobec mieszkańców i grup defaworyzowanych. Tworzenie spółdzielni socjalnych - właściciele sklepów spożywczych, warzywnych i innych, tworzenie stowarzyszeń, które zapewnią tym grupom realizację społeczną, pomoc w tworzeniu firm (sprzątających, zarządzających nieruchomościami, naprawiających infrastrukturę, remontowych). Likwidacja bezrobocia i alkoholizmu poprzez działania od projektowania przestrzeni po instytucje lokalne w których życiu będą uczestniczyć grupy zagrożone alkoholizmem i bezrobociem. Tworzenie społecznych rad, firm, fundacji, stowarzyszeń z prawdziwymi kompetencjami - to także sprowadza sprawność na najniższy poziom życia społecznego.

Grupą defaworyzowaną na Brochowie są niewątpliwie Romowie. To jest skandal, żeby mieszkali w takich warunkach. Kamienice, w których mieszkają nie są remontowane od czasów powojennych, mają niezagospodarowane podwórka, brak placu zabaw, stare ławki, przejście między kamienicami w strasznym stanie, dziury w drodze.

Prowadzenie kampanii reklamowych promujących bezpieczeństwo społeczne

Podczas wywiadów dotyczących rewitalizacji, nasza Fundacja wskazywała problem nieustępujących negatywnych zjawisk społecznych mimo procesu rewitalizacji Nadodrza. Według nas, potrzebna jest głęboka rewitalizacja społeczno-kulturalna wraz z wypracowaniem nowego modelu współpracy rodziców, szkół, świetlic środowiskowych, MOPS, policji, kuratorów, instytucji społeczno - kulturalnych.

Kilo Kultury Fundacja podczas przeprowadzanej diagnozy wskazywała na negatywne zjawiska pojawiające się na Nadodrze, a naszym pomysłem na zmniejszenie poziomu defaworyzowania różnorodnych grup społecznych są działania miękkie kulturalno-społeczne, wykorzystujące bezpośrednią pracę z mieszkańcami, niwelujące negatywne skutki wykluczenia poprzez działania kulturalne.

1. Możliwość zlecenia zadań przez urząd stronie społecznej (np. spółdzielnią socjalnym); 2. Działania z obszaru rewitalizacji społecznej, animacji kultury i streetworkingu realizowane w podwórkach i w innych przestrzeniach wspólnych, w tym przestrzeniach zdegradowanych. 3. Regularne programy wolontariackie, w tym wolontariat sąsiedzki, wolontariat kompetencji oraz wolontariat osób starszych.

rewitalizacja wnętrza kwartału przy ul.Gwarnej z uwzględnieniem upamiętnienia byłego cmentarza żydowskiego oraz funkcjami dedykowanymi lokalnej społeczności.

temat najbardziej palący to młodzież - konieczne są działania streetworkingowe

1. Włączenie osób o doświadczeniu migracyjnym, czasowo lub na stałe przebywających we Wrocławiu do społeczności sąsiedzkich na osiedlach. 2. Wsparcie kompetencyjne liderów i liderów nieformalnych grup, komitetów społecznych, młodzieżowych. 3. Działania wykorzystujące potencjał dziedzictwa kulturowego i historycznego do budowania poczucia więzi lokalnych, spajania społeczności w obrębie osiedli i dzielnic.

Wątki zebrane podczas konsultacji dotyczących obszaru rewitalizacji:

TREŚĆ PROPOZYCJI / KOMENTARZA

Przemiany tożsamościowe Brochowa powodują konflikty między tzw. "starymi" i "nowymi mieszkańcami".

Przed-Pokój H13 zapewnia różnego rodzaju zajęcia itd., jednak takie działania na pewno nie trafią do osób, które faktycznie potrzebują pomocy. Mam tutaj na myśli osoby czy całe rodziny borykające się z różnymi problemami. Mamy MOPS, urzędy pracy, ale, jak widać nie są one w stanie pomóc na tyle, by dany obszar nie wpisywał się w obszar rewitalizacji. Takie osoby raczej się nie angażują w zajęcia taneczne, warsztaty artystyczne itd.

Miasto powinno zwrócić uwagę na potrzebę poprawy komfortu życia mieszkańców, którzy wykupili mieszkania w kamienicach. Ze względu na stan budynków i infrastruktury, sąsiedztwo mieszkań socjalnych itp. często osoby te po wykupieniu mieszkań od razu się wyprowadzają. W rezultacie liczba stałych mieszkańców kamienic/zdegradowanych osiedli, którym zależy na poprawie stanu budynku i okolicy, maleje.

SZCZEGÓŁY NA: www.wroclaw.pl/rozmawia